

Meerjarenprogramma's Stadsontwikkeling 2021-2024, hst 5 Energie (raadsvoorstel 9-12-20)

Voorzitter: R. Bolle (CDA)

Aanwezig: de dames C.T. Nieuwenhout (GroenLinks), K. Boogaard (PvdA) en de heren J.S.R. Lo-A-Njoe (D66), D. Brandenburg (SP), J. Boter (VVD), P. Rebergen (ChristenUnie), W.I. Pechler (PvdD), H.P. Ubbens (CDA), D. Mellies (100% Groningen), A. Huitenga (Stadspartij), S. Bosch (Student & Stad), A.J.M. van Kesteren (PVV)

College: de heer P.E. Broeksma (GroenLinks)

Namens de griffie: W. Meijer

00:13:50

Voorzitter: Goedenavond en welkom bij deze meningsvormende sessie, waarin we het deel energie bespreken van het Meerjarenprogramma Stadsontwikkeling. Dit was een raadsvoorstel en dit wordt een collegebrief. Ik denk dat de meesten van jullie dat wel hebben meegekregen. U heeft vorige week de kans gehad om technische en feitelijke vragen te stellen, dus die hoop ik vanavond niet te horen. We gaan dit in één keer doen, dus niet opknippen in vragen en meningen. We doen het in één keer. U heeft daarvoor vier minuten de tijd. De heer Broeksma heeft 15 minuten voor de beantwoording. We hebben vier mensen digitaal aanwezig. Mevrouw Nieuwenhout van GroenLinks is er nog niet. We hebben in ieder geval de heer Rebergen van de ChristenUnie, 100% Groningen is de heer Mellies voor aanwezig en de heer Ubbens is aanwezig van het CDA. Wie vanuit de commissie of thuis mag ik het woord geven? De heer Rebergen namens de ChristenUnie.

00:14:55

De heer Rebergen: Dank u wel, Voorzitter. Het Meerjarenprogramma Energie is gebaseerd op de routekaart 2035. Om aan de doelen van die routekaart te voldoen gaan we uit van een parallel proces van 34 procent besparing van energie, zonnepanelen op alle geschikte daken, 36 megawatt opgesteld vermogen windenergie en 500 megawatt in zonneparken. In het Meerjarenprogramma wordt aangegeven dat we komende tijd nog over de windverkenning, een beleidskader zonneparken en een beleidskader zon-op-daken komen te spreken en ook over de RES 1.0. Ook hebben we onlangs nog gesproken over WarmteStad. We zullen daarom onze bijdrage kort houden, te weten een opmerking en een vraag. Eerst de opmerking: wij vonden het goed te lezen dat het college wil inzetten op het begeleiden van kleinschalige en lokale coöperatieve zonneparkparkinitiatieven. Dit ondanks dat de motie die wij hierover bij de bespreking van het vorige meerjarenprogramma hebben ingediend, niet is aangenomen. Onze vraag gaat over zon-op-daken. Vaak komt bij bespreking van zonne-energie de opmerking dat eerst de daken, onder andere van bedrijven, eerst maar eens volgelegd moeten worden. We zijn ons bewust dat beide opgaven nodig zijn, maar misschien zou de wethouder kunnen ingaan op de stand van zaken van zon-op-daken. Tot zover.

00:16:13

Voorzitter: Dank u wel, meneer Rebergen. Dan de heer Pechler namens de Partij voor de Dieren.

00:16:17

De heer Pechler: Ja, dank Voorzitter. De Partij voor de Dieren vindt de energietransitie altijd een heikel thema. Natuurlijk is het hartstikke noodzakelijk, maar de opvatting die bij sommige mensen, politici, bedrijven en overheden lijkt te heersen dat we wel op de huidige voet kunnen doorgaan met produceren en consumeren, zolang de energie maar duurzaam wordt opgewekt, stuit ons tegen de borst. Naast de energietransitie is de gedragstransitie net zo hard nodig. Een systeemverandering van economische naar ecologische groei. Wat ook nodig is, is een veel grotere focus op lowtech oplossingen, waarvan isolatie een voorbeeld is dat we al vaak hebben genoemd. 2020 was samen met 2016 het warmste jaar ooit gemeten. Eigenlijk moeten we die gedachte echter omdraaien, waarschijnlijk is het één van de koelste jaren van de komende eeuw. Nu duurde de hittegolf in augustus dertien dagen. Over een decennium kunnen we waarschijnlijk hittegolven van een maand of langer verwachten. Huizen bouwen die uit grote blokken beton worden opgetrokken, terwijl dit soort massieve bouwmaterialen warmte aan het einde van de dag veel langer vasthouden. Moeten we dat wel willen? Dan sorteren we voor op een toekomst vol airco's die inmiddels niet meer draaien op CFK's, maar wel op F-gassen, heftige broeikasgassen. Moeten we in Groningen niet toe naar een manier van bouwen, waarbij koeling passief kan gebeuren. Goed geïsoleerde houtbouw met free cooling of adiabatische luchtkoeling. Dan is er veel minder energie nodig en hoeven we niet heel Meerstad-Noord vol te gooien met zonnepanelen en dan zou een nieuwe wijk zoals De Suiker ook veel makkelijker energieleverend kunnen zijn, zonder zonnepanelen op maaiveldniveau of op elke gevel. Hoe kijkt het college er tegenaan – ja, hier gaat het inderdaad wel richting het domein wonen, maar als je het hebt over warmtetransitie is dat haast onvermijdelijk – om hier afspraken over te maken bij nieuwbouwwijken zoals De Suiker en Stadshavens? Goed, over naar de concrete activiteiten uit dit meerjarenprogramma. De betaalbaarheid van duurzame energie blijft voor ons een belangrijk punt. Gelukkig komen voor de Regeling Reductie Energiegebruik Woningen nu ook huurders in aanmerking. Daarover nog wel een vraag. Het is een meerjarenprogramma van 2021 tot 2024 en als één van de belangrijkste activiteiten wordt het indienen van een aanvraag RREW genoemd. Op de website van de Rijksoverheid staat dat het budget van deze regeling eind november al was overvraagd en dat nieuwe aanvragen waarschijnlijk worden afgewezen. Kan het college mij geruststellen dat deze subsidieaanvraag al ruim daarvoor de deur uit is gegaan? De ontzorgingsystematiek voor woningeigenaren, waarbij alles rondom het aardgasvrij maken uit handen wordt genomen met garanties op de energiestatistiek toe, klinkt fantastisch. Dat lijkt me voor veel woningeigenaren die best willen, maar door de bomen het bos niet meer zien, de perfecte oplossing. Ook bedrijven worden min of meer aan de hand genomen in het energieneutraal maken van hun bedrijf, lees ik. Hopelijk wordt er gretig van het aanbod gebruik gemaakt. Op het gebied van waterstof zien de plannen er ook mooi uit. Kunnen die waterstoffreinen naar Stadskanaal, als dat allemaal doorgaat, dan ook gevuld worden met onze Groningse waterstof? We zijn tevens benieuwd naar het warmtetransitieplan, maar dat biomassa bovenaan staat in de bronnenstrategie stemt ons niet heel hoopvol. Voorzitter, tot slot nog een vraag over het warmtenet in de Wijert.

00:19:08

Voorzitter: U heeft een vraag van de heer Bosch.

00:19:12

De heer Bosch: Ja, even een stukje terug naar het waterstofgedeelte. U lijkt aan te zetten op dat er treinen gaan rijden op waterstof. U weet, neem ik aan, ook dat dat enorm veel energie kost en dat je maar 30 procent overhoudt, als je groene waterstof creëert. Moeten we niet eerst heel gaan erg inzetten op veel meer zaken elektrisch maken, voordat we die elektriciteit om gaan zetten in groene waterstof.

00:19:36

Voorzitter: De heer Pechler.

00:19:37

De heer Pechler: Dank u, Voorzitter. Ik noemde vier treinen, daarmee refereerde ik aan een nieuwsbericht van, volgens mij een jaar geleden, dat de provincie voornemens was of al had aangekocht, vier waterstoftreinen voor de nieuwe lijn naar Stadskanaal. Die hele plannen staan volgens mij een beetje op losse schroeven in verband met de overschrijding van de projectkosten van de Ring Zuid. Of dit nog doorgaat weet ik niet, maar als het doorgaat zou het mooi zijn als die waterstoftreinen gevuld zouden kunnen worden met Groningse waterstof. De keuze tussen waterstof en electra vind ik een lastige en daaruit blijkt wel dat wij een lekenbestuur zijn. Die afweging laat ik dan toch bij de mensen die er echt verstand van hebben in ons ambtelijke apparaat. Dan nog die vraag over het warmtenet in de Wijert. We hebben daar als gemeente een dikke subsidie van 4 miljoen voor gekregen en dan lezen we dat de aanleg van het warmtenet pas na 2030 van start gaat. Hoe waarschijnlijk acht het college het dat we die energieneutraliteit over veertien jaar daadwerkelijk gaan halen, als we voor wijken, waar we nu geld voor ontvangen, pas zo ver in de toekomst een stip op de horizon kunnen zetten? Dank u wel.

00:20:36

Voorzitter: Dank u wel, meneer Pechler. De heer Boter.

00:20:38

De heer Boter: Ik heb nog één vraag aan de heer Pechler. Hij schets natuurlijk een heel beeld van alles wat er maar verantwoord kan, maar denkt de heer Pechler of de Partij voor de Dieren dat 2040 of 2035 reëel is? Dat het haalbaar is voor de energieneutraliteit en CO₂-reductie, zoals we die willen?

00:20:51

Voorzitter: De heer Pechler.

00:20:52

De heer Pechler: Ja, dank u Voorzitter. Dat is de reden dat ik het aan de wethouder vraag, want ik vraag me af of dat met de huidige plannen haalbaar is, maar tegelijkertijd ziet mijn partij ook de noodzaak om dit eigenlijk in 2030 al voor elkaar te hebben. Het IPCC heeft meerdere keren al aangekondigd in rapporten die steeds urgenter en dramatischer worden, als je ze leest, dat we echt nog maar tot 2030 hebben om te komen tot een CO₂-uitstoot van nul. Dat we anders naar die scenario's gaan van 2 graden opwarming of meer wat zulke domino-effecten in werking zal zetten dat de leefbaarheid van de aarde ernstig in het gedrang komt.

00:21:29

Voorzitter: Dank u wel. Wie mag ik dan het woord geven? De heer Van Kesteren namens de PVV.

00:21:38

De heer Van Kesteren: Dank u wel, Voorzitter. Voorzitter, mijn betoog is eigenlijk bedoeld ter overdenking voor dit college en de raad. Ik hoop toch dat het kwartje een keer gaat vallen. We hebben hier namelijk te maken met een klimaatobsessie met rampzalige gevolgen voor de woon- en leefomgeving en het besteedbaar inkomen van de inwoners van Groningen.

00:22:10

Voorzitter: De heer Pechler heeft ondanks uw introductie nu al een vraag.

00:22:13

De heer Van Kesteren: Ja, heel mooi.

00:22:14

De heer Pechler: Dank u, Voorzitter. Kan ik erop vertrouwen dat de heer Van Kesteren met deze rampzalige gevolgen doelt op de stijging van de zeespiegel, de opwarming van onze zomers en de teloorgang van onze biodiversiteit door klimaatverandering?

00:22:24

Voorzitter: De heer Van Kesteren.

00:22:26

De heer Van Kesteren: Voorzitter, ik ga nu niet die hele discussie hier overdoen, want dat gaat ten koste van mijn tijd. Als je je echter verdiept in de materie, dan kom je niet tot zulke belachelijke conclusies. We gaan verder. Voorzitter, Groningen en de Groningers móeten van het gas af. De PVV fractie zegt, de inwoners van Groningen moeten helemaal niets. Van het Gronings gas af ja, maar van een schoon aardgas af met een enorm mooie infrastructuur van gasleidingen: nee, niet van het schone gas af. Heel Europa wil aan het gas. Alleen hier wordt 'deugpolitiek' bedreven, waarin we dan als koploper van het gas afgaan. Een rampzalig scenario, Voorzitter, maar dat kwartje gaat nog vallen, mind my words. Misschien loop ik dan achter de rollator en ben ik inmiddels op leeftijd en dan zeggen ze, die Van Kesteren had toch wel gelijk. Voorzitter, het wordt een experiment in de noordelijke stadswijken, waar de bewoners al moeite hebben om de eindjes aan elkaar te knopen en van het gas af leidt alleen maar tot hogere kosten en hogere huren, daar hebben we het al eerder over gehad. De gemeente Groningen gaat in die noordelijke stadswijken, waar mensen wonen die al moeite hebben om de eindjes aan elkaar te knopen en minder financieel draagkrachtig zijn, over de rug van deze mensen wordt een experiment uitgevouwen wat niet de armoede bestrijdt, maar juist stimuleert. Dat wilde ik toch wel even zeggen.

00:23:58

Voorzitter: De heer Van Kesteren, u heeft een vraag van de heer Brandenburg.

00:24:02

De heer Brandenburg: Ja, voorzitter, nu is er na heel veel strijd van bewoners, onder andere in Vinkhuizen, na jarenlang bij de woningcorporatie aankloppen en vechten voor verbetering van woningen, worden er nu woningen opgeknapt. Deze woningen worden helemaal energiezuinig gemaakt, dubbelglas, goede isolatie, zolderisolatie en vloerisolatie. Zijn dat nu

dingen, waarvan de heer Van Kesteren zegt dat moeten die bewoners toch helemaal niet willen dat is toch onzin?

00:24:26

Voorzitter: De heer Van Kesteren.

00:24:28

De heer Van Kesteren: Voorzitter, de SP snapt er helemaal werkelijk geen jota van, want de PVV zegt elke keer ook in een GroenLinks-gedomineerd college: het is voor GroenLinks de dood of de gladiolen. De gladiolen krijgen ze als ze inderdaad inzetten op maatregelen die woningen energiezuinig maken, isoleren, waardoor de energierekening van mensen naar beneden gaat. Dat hebben wij altijd gesteund, daarin vinden de SP en de PVV elkaar. De SP gaat echter nog een stapje verder en gaat hier applaudiseren voor klimaatmaatregelen die allesbehalve in het belang zijn van de inwoners. Daar verschilt de SP met de PVV.

00:25:09

Voorzitter: Nog een vervolgvraag van de heer Brandenburg.

00:25:11

De heer Brandenburg: Voorzitter, ik ben blij dat de PVV ook vindt dat die klimaatmaatregelen die bewoners overigens zelf willen, waar ze zelf voor hebben gestreden, dat u dat ook een goed idee vindt. Alleen dan is mijn vervolgvraag aan de PVV wel, want u loopt hier mooi te roeptoeteren altijd, maar waar was u toen die bewoners in verweer kwamen? Ik heb u niet gezien daar aan de deuren. Ik heb u niet gezien op die openbare avonden die we met bewoners hebben georganiseerd. U loopt hier alleen maar te kletsen en de mensen die echt wat doen die zet u in een hoek. Daar ben ik wel een keer klaar mee.

00:25:39

De heer Van Kesteren: Ja Voorzitter, wij doen niet aan links populisme en wij vernaggen onze achterban niet. Wij hebben heel duidelijk een standpunt dat in het belang is van de inwoners en als het beleid gevoerd wordt, zoals wij dat voorstellen dan kunnen de inwoners erop rekenen dat hun energielasten naar beneden gaan. Echter met spandoeken lopen, lopen te roepen dat de huren zo hoog worden en dat de energierekening zo hoog wordt daar is de SP medeverantwoordelijk voor, want wat ze namelijk die achterban wijsmaken ... Hier in de raadzaal steunen ze plannen die de oorzaak zijn van de hoge energierekening en van de hoge huren. Dan kunt u wel zeggen dat dat niet zo is, maar uw achterban komt daar vroeg of laat achter. Mijn taak is hier om deze mensen te informeren. Wat gaan we dan ook doen, Voorzitter? Wij gaan in de noordelijke stadswijken de mensen actief benaderen om hun het realistische verhaal te vertellen en niet de links- populistische prietpraat van de SP. Dat wil ik toch wel even gezegd hebben.

00:26:45

Voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Kesteren u bent al over uw tijd heen.

00:26:48

De heer Van Kesteren: Dat is heel jammer dan rond ik nog even af.

00:26:50

Voorzitter: Heeft u nog een belangrijk punt? Gaat uw gang.

00:26:52

De heer Van Kesteren: Dan rond ik nog even af. Windmolens, biomassa dat zorgt voor een geruïneerd landschap, een slechte gezondheid van de inwoners en een heel slecht besteedbaar inkomen. Dat is het gevolg van dit rampzalige beleid. Van de aardbevingsellende komen we terecht, binnen een aantal jaar, in de klimaatobsessie-ellende die dit gemeentebestuur, met steun van bijvoorbeeld de SP, voor de inwoners veroorzaakt en dat gaan mensen vroeg of laat doorkrijgen.

00:27:33

Voorzitter: Dank u wel, mijnheer Van Kesteren. Wie mag ik dan het woord geven? Mevrouw Boogaard namens de Partij van de Arbeid.

00:27:45

Mevrouw Boogaard: Ja, dank u wel. Voorzitter, een gemeentelijke exploitatiemaatschappij voor duurzame energie. Toen ik twee jaar geleden begon als raadslid, was dit één van de eerste vragen die ik stelde aan het college: is het niet mogelijk om de energievoorziening van nieuwe energievormen in eigen hand te nemen, zodat de winsten niet wegvloeien, maar we winsten kunnen gebruiken om onze inwoners regie te geven op hun eigen energie? Was dit niet juist het moment voor de gemeente om hierin verantwoordelijkheid te nemen, zodat de voordelen van de energietransitie bij onze inwoners terecht komen? We hebben hier veel over gesproken. Veel commentaar heeft de PvdA ook gehad op de inzet van het zogenoemde 'laaghangende fruit', waarmee sneller resultaten gehaald zouden kunnen worden, maar waar volgens de PvdA te weinig aandacht was voor waar wij willen dat de voordelen van de energietransitie terecht zouden moeten komen. Lagere energielasten betekenen namelijk simpelweg meer geld voor de boodschappen. We zijn dan ook heel blij dat het college nu serieus kijkt naar de oprichting van een gemeentelijke exploitatiemaatschappij. We zijn dan uiteraard vooral geïnteresseerd in hoe we dit gericht zouden kunnen gebruiken om onze inwoners te helpen om hun energielasten te verlagen door bijvoorbeeld investeringen in isolatie en zonne-energie. Voorzitter, we zien echter op meer plekken in het stuk dat er steeds meer aandacht is voor, zoals het in het stuk zelf genoemd wordt, een inclusief energiebeleid. De PvdA steunt dit van harte en blijft alle ontwikkelingen in nieuw beleid rond de energietransitie zien als een kans om de tweedeling te verkleinen. We zullen dan ook de aangekondigde stukken in 2021 hierop blijven beoordelen. Over de verschillende onderdelen die in het meerjarenprogramma voorbijkomen, spreken we later ook weer in detail, daarom nog enkel twee opmerkingen. Aangekondigd wordt het warmtetransitieplan voor de hele gemeente. Binnenkort hopen we te spreken over de knelpunten die er momenteel lijken te zijn bij een aantal projecten van WarmteStad. Van de resultaten zijn we nog in afwachting, maar we gaan ervan uit dat dit laatste indien nodig betrokken zal worden bij het opstellen van het stedelijk warmtetransitieplan, zodat we nieuwe hobbels kunnen voorkomen. Tot slot de financiën. Wederom steunen wij de ambitieuze plannen voor de energietransitie, maar we tekenen daar wel steeds bij aan dat de financiën daar steeds weer een belangrijke barrière bij zijn. Het biedt echter perspectief en complimenten, als we zien dat we er steeds weer in slagen om aan te kunnen haken bij landelijke en Europese subsidies en pilots, waardoor er toch steeds weer van alles van de grond kan komen -

00:30:06

Voorzitter: U heeft een vraag van de heer Van Kesteren.

00:30:09

De heer Van Kesteren: Voorzitter, ik wil de woordvoerder van de Partij van de Arbeid, vragen of de Partij van de Arbeid ervan uitgaat dat om de energierekening voor gewone mensen, uw achterban, betaalbaar te houden dat daar subsidie voor nodig blijft? Zolang in Europa, landelijk maar ook gemeentelijk, is dat de bedoeling?

00:30:28

Mevrouw Boogaard: Voorzitter, de kosten gaan voor de baten uit. Bij de investeringen die wij doen zullen ook niet alle baten in de gemeentekas terecht komen, maar juist bij onze inwoners. Ja, ik denk dus dat het nodig is om dit van de grond te krijgen met subsidies, zoals ook de oude energievormen grotendeels draaien op subsidies.

00:30:46

Voorzitter: Meneer van Kester heeft nog een vervolgvraag.

00:30:48

De heer Van Kesteren: Heeft de Partij van de Arbeid de illusie dat de energie die uit biomassa, windmolens en zonnepanelen voldoende is en dat deze energie op termijn ook betaalbaar wordt voor onze inwoners? Heeft u die illusie?

00:31:05

Voorzitter: Mevrouw Boogaard.

00:31:08

Mevrouw Boogaard: Voorzitter, wij hebben de illusie dat er op dit moment al heel veel dingen rendabel zijn en de rekensommen zijn al gemaakt. Daarnaast staan de ontwikkelingen niet stil. Helemaal niet nu er steeds meer geïnvesteerd wordt in het overschakelen op duurzame energie. We zien ook dat er steeds meer nieuwe technieken beschikbaar komen en dingen steeds beter uit kunnen, dus ja wij hebben die illusie.

00:31:29

Voorzitter: De heer Boter heeft ook nog een vraag voor u.

00:31:32

De heer Boter: U geeft aan dat u een heleboel mensen gaat helpen om de energietransitie te maken, daarmee zullen zij lagere lasten krijgen. Dan hopen we dat de huur niet gaat stijgen. U noemt de financiën slechts een barrière en u gaat dat wel oplossen. Waar heeft u het schip met geld of de zilervloot van Piet Hein dan daarvoor gevonden?

00:31:48

Voorzitter: Mevrouw Boogaard.

00:31:50

Mevrouw Boogaard: Wij zien dat we de afgelopen periode iedere keer weer een schip met geld gevonden hebben. Niet om alle plannen uit te voeren, maar wel steeds onderdelen. In december heeft Frans Timmermans ook aangekondigd te streven naar 100 klimaatneutrale steden in 2030. De provincie heeft vandaag aangekondigd dat ze 4 miljoen beschikbaar willen stellen voor kleine warmtenetprojecten in wijken en dorpen. Nu de energietransitie

begint te lopen, zijn wij ervan overtuigd dat we ook de financiën steeds weer weten te vinden.

00:32:22

Voorzitter: Dank u wel, mevrouw Boogaard. De heer Boter namens de VVD.

00:32:29

De heer Boter: Ja, dit is wel een mooi bruggetje, want via de blauwe enveloppenbrigade weet de PvdA overal het geld wel met subsidies vandaan te halen, maar het is de vraag of we daar met z'n allen wel beter van gaan worden. Dat echter even terzijde. Op zich is het namelijk wel een zonnig MJP waar we het over hebben, want het gaat heel veel over zonne-energie en de VVD-fractie snapt ook wel dat je de CO₂-uitstoot moet verminderen. Ik heb met aandacht geluisterd naar het verhaal van de Partij voor de Dieren, waarin het scenario waar de aarde op afstevent wel wordt geschetst. We moeten dus wel iets gaan doen, maar dan komen we natuurlijk wel op de plek uit waar we heel integraal bezig gaan in deze gemeente. Dan komt toch wel de vraag: moeten wij in deze gemeente met relatief weinig ruimte, relatief weinig natuur, weinig landschap die energietransitie ook laten landen? Want uiteindelijk wonen we hier toch met 238.000 en een paar mensen op een klein stukje aarde en daar moeten we ook de energie voor gaan opwekken. Ik hoef niet heel erg goed te kunnen rekenen en dat kan ik als jurist gelukkig ook niet, maar dat lijkt mij een onhaalbare zaak. Vervolgens kwam in de vorige commissie het verhaal rond het datacenter, als wij die energie nodig hebben en die energietransitie moeten maken, moeten we dat op eigen grond gaan doen, want we kunnen dat niet uitruilen. Terwijl ik denk, we zijn hier integraal bezig, we kunnen een ander domein waar wij sterker zijn best uitruilen met een gemeente die eventueel wel de ruimte heeft om die zonnepanelen neer te leggen of windmolens. Een klein puntje baart me wel wat zorgen, want we gaan het op gemeentelijk niveau niet oplossen. Ook niet op Europees niveau, maar misschien dat meneer Timmermans Groningen als één van de honderd-twintig steden aanwijst. Op wereldniveau moeten we het wel doen, dus uiteindelijk moeten we niet alleen kijken naar zon en wind, maar zullen we toch ook naar vormen van kernenergie en andere vormen van energieopwekking moeten kijken. Ook, en dat ben ik met de Partij voor de Dieren eens en ook met de vraag die de SP erover stelde, je kunt ook kijken naar het verminderen van energieverbruik en dat zou isolatie kunnen zijn. Dan ben je volgens mij integraal bezig, dus wij missen die integraliteit en de vraag aan het college is dan ook of de integraliteit tussen én het wonen én energie wat meer kan, want dan kan isolatie ook meespelen, want dan gebruik je minder energie en of je ook niet met de omgeving aan uitruil kunt doen, waarbij de energieopwekking ergens anders terecht komt en wij dan op een ander domein iets terug kunnen doen, zodat je wel een 'level playing field' krijgt.

00:34:47

Voorzitter: Dank u wel, meneer Boter. De heer Brandenburg namens de SP.

00:34:53

De heer Brandenburg: Dank voorzitter. Dit Meerjarenprogramma Energie is misschien wel één van de belangrijkste meerjarenprogramma's, omdat deze keuzes wel bepalen hoe wij in de toekomst energie opwekken. De keuzes die we maken en hoe we ze uitvoeren bepalen echter ook het draagvlak in de samenleving voor dit soort maatregelen. Over dat laatste maakt mijn fractie zich toch wel in toenemende mate zorgen. We zien dat het verzet

toeneemt, ook in onze gemeente, tegen windmolens, tegen grootschalige zonneparken bij de Lagelandpolder en nu weer in Haren en Ten Boer. Keer op keer lijken bewoners zich onvoldoende betrokken te voelen en geconfronteerd met plannen zonder op de hoogte te zijn. Mijn fractie vraagt zich af, hoe kan dat nu? Hoe kan dat nu steeds weer fout gaan? Leert het college dan niet? Hoe gaan we dat in de toekomst voorkomen? Volgens mijn fractie zit er ook nog wel iets achter, want onze inwoners begrijpen niet dat er grote zonneparken in de natuur moeten komen, terwijl de meeste daken van huizen en bedrijven nog leeg zijn. Waarom deze volgorde? Waarom moet er nog een kader komen voor zon-op-daken, terwijl de zonneparkgebieden al ongeveer ingetekend staan? In de technische sessie zegt het college dan: "Ja, zon-op-daken is wel lastig, want daar is de gemeente geen eigenaar van". Zo gemakkelijk komt het er bij mijn fractie niet mee weg, want wanneer gaat het college nu een idee uitwerken, waar mijn fractie al langer voor pleit, om als gemeente dan die panelen maar aan te leggen en te exploiteren, ook op daken van bedrijven en particulieren?

00:36:19

Voorzitter: De heer Van Kesteren heeft een vraag.

00:36:20

De heer Van Kesteren: Ja, Voorzitter, ik zou de SP willen vragen: stel dat heel Groningen, alle huizen en alle bedrijven liggen vol met die zonnepanelen. Denkt de SP dan dat dat genoeg is om in de energiebehoefte te voorzien?

00:36:32

De heer Brandenburg: Bijna, daar kom ik nog op.

00:36:34

De heer Van Kesteren: Dat geloof ik namelijk niet. U wel waarschijnlijk, maar goed.

00:36:37

De heer Brandenburg: Nee, Voorzitter dat is mijn volgende punt, want wat inwoners ook niet begrijpen is dat er grote molens in parken moeten komen, terwijl minder dan de helft van het energiegebruik voor de stad en de huishoudens is. Meer dan de helft is voor bedrijven en instellingen. Waar zijn de dwingende maatregelen om die energiezuiniger te laten worden? Welke stappen kunnen we daar verwachten? Dan hoeven heel wat minder polders vol te leggen, hoeven er heel wat minder windmolens bij te komen en dan zou het misschien wel eens genoeg kunnen zijn. Wat inwoners volgens mij ook niet begrijpen, maar de heer van Kesteren zo te zien ook niet -

00:37:10

Voorzitter: Ik dacht, ik wacht nog even, maar de heer Van Kesteren.

00:37:13

De heer Van Kesteren: Ja, de SP zegt daar heel terecht: "Waarschijnlijk zal dat dan wel genoeg zijn". Nu, ik kan u verzekeren dat is lang niet genoeg. Al zet je de hele provincie vol met windmolens en zonnepanelen, dan nog wordt niet voldaan aan de energiebehoefte. Is de SP dat bekend? Of vertelt u aan uw achterban iets anders?

00:37:32

Voorzitter: De heer Brandenburg.

00:37:34

De heer Brandenburg: Voorzitter, als wij de helft van het energieverbruik nu weggeven aan het bedrijfsleven, aan bedrijven en instellingen, dan snap ik wel dat bewoners zeggen: waarom krijg ik de lasten, terwijl die bedrijven ook de lusten krijgen? Ik vind dat we daar serieus naar moeten kijken. Dat maakt het veel makkelijker. Of het genoeg is? Vast niet meteen, maar in de toekomst wel. Het laatste punt, Voorzitter, wat inwoners ook niet begrijpen is dat we overal duurzame warmte aanleggen, maar dat hun huizen vervolgens amper geïsoleerd worden. Ja, er zijn wel prestatieafspraken, maar hier moet nog veel meer aan gedaan worden. Waar inwoners al helemaal niets van begrijpen en volgens mij WarmteStad zelf ook niet, zijn de tarieven van WarmteStad. Allerlei technische moeilijkheden met het meten van die warmte. Wordt het niet eens tijd dat er één tarief van warmte komt, ongeacht het verbruik? Net zoals bij de afvalstoffenheffing? Hoe ziet het college dat? Tot slot, Voorzitter, ik heb al gezegd dat mijn fractie zich zorgen maakt. Wat er namelijk moet gebeuren om de omslag te maken van fossiele energie naar schone energie is heel belangrijk, maar dan moeten mensen merken dat ze erop vooruitgaan. Er moeten juiste keuzes gemaakt worden, want anders verspelen we echt het draagvlak en dat is nog een veel groter probleem dan wij misschien wel denken.

00:38:51

Voorzitter: De heer Pechler.

00:38:52

De heer Pechler: Ja, dank u wel Voorzitter. Is de heer Brandenburg niet, net als ik, bang dat één tarief voor warmte er toe gaat leiden dat mensen hun woning gaan stoken tot 23/24 graden. omdat ze toch daar niet extra voor betalen?

00:39:03

Voorzitter: De heer Brandenburg.

00:39:05

De heer Brandenburg: De warmte van WarmteStad gaat naar sociale huurwoningen, waar huurders maar vrij beperkt invloed hebben op hoe goed die geïsoleerd zijn, dus dan zou ik één tarief best reëel vinden, want dan heeft de corporatie ook eens een keer samen met de gemeente de noodzaak om die woningen te gaan isoleren. Daarnaast geloof ik niet dat mensen graag in een woning van 23 graden zitten.

00:39:29

Voorzitter: Meneer Van Kesteren, heeft u nog een nieuw punt?

00:39:31

De heer Van Kesteren: Ja, Voorzitter, ik heb een vraag voor de SP. Zij willen een betaalbaar tarief voor alle inwoners, maar realiseert de SP zich dan niet, als zij het over de energie hebben die zij willen, dat daar dan structureel door de gemeente heel veel geld bijgelegd moet worden? Realiseert u zich dat?

00:39:52

De heer Van Kesteren: De heer Brandenburg.

00:39:54

De heer Brandenburg: Dat ligt er maar net aan hoe hoog dat tarief is en hoeveel woningen er op aangesloten worden, dus dat is niet waar. Ten tweede dat heb ik al eerder tegen de heer

Van Kesteren gezegd, weet u hoeveel subsidie Shell, Exxon, de NAM en al dat soort grote vervuilers per jaar van onze overheid krijgen? U kunt wel doen alsof dat subsidievrij is, maar dat is echt de grootste flauwekul die er bestaat.

00:40:15

Voorzitter: Dank u wel. De heer Mellies namens 100% Groningen.

00:40:20

De heer Mellies: Dank u wel, Voorzitter. Het Meerjarenprogramma Energie borduurt voort op lopende zaken, waar we al heel lang over spreken en waar we ook in detail over zullen gaan spreken. Deze tussenstand laat wat dat betreft weinig nieuws zien en ons standpunt daarin zal ook niet heel nieuw zijn. Allereerst over warmte. We zijn dol op het woordje 'woonlastenneutraal' bij verduurzamen en juichen het principe ook toe. Sterker nog, mooier zou zijn als het woonlastenpositief zou zijn. De wens om voldoende te verduurzamen ten behoeve van de klimaatproblematiek is breed gedragen, maar er zijn maar weinig mensen die de middelen of de belangen hebben om hierin te investeren. Wat 100% Groningen betreft willen we zo veel mogelijk conformeren aan wat van de gemeente wordt verwacht in de verduurzaming, maar willen we dat niet te ambitieus doen als het nadelige effecten heeft voor onze inwoners of voor ons financiën. Op dit moment is dat nog niet echt het geval, maar we zijn wel angstig voor zaken als een straat vol zoemende warmtepompen of slecht geïsoleerde woningen die op een niet passende warmtebron worden aangesloten. Wat de investeringen betreft is het voor eigenaren van woningen die geld over hebben aantrekkelijk om het huis aan te passen. Het draagt bij aan de waarde van de woning en de investering verdient zichzelf ook terug in de maandlasten. Bij huurwoningen wordt het lastiger. Of de verhuurder draait niet op voor de energiekosten en ziet zich niet genoodzaakt om de woning te verduurzamen, terwijl de huurder niet bereid is om grote investeringen te doen voor andermans pand. Zoals het bij de sociale huurwoning gaat, heeft de aanpassing aan woningen een permanente huurprijsverhoging tot gevolg, waardoor je wel heel zeker moet zijn van een verlaging in energiekosten om hiervoor te kiezen. Ziet de wethouder dit ook en op welke manier helpt het meerjarenplan bij het nemen van deze keuze? Zoals namelijk terecht opgemerkt, door de Partij voor de Dieren en de VVD, is het ook van belang om voldoende aan te sturen op de energievraag verminderen, in plaats van alleen de opwekking te vergroten. In diezelfde geest missen we ook de plannen voor het inzetten van energiecoaches bij het verduurzamen van bestaande panden. Is dit misschien ondergebracht in één van de andere doelen of is dit niet meer opgenomen in het meerjarenplan? Wat betreft de opwekking van energie maken we een kort pasje om aan te sluiten bij de zorgen van de Partij voor de Dieren over het betrekken van het verbranden van biomassa en dan verwachten wij houtige biomassa, als onderdeel van de bronnenstrategie. Verder zien we nog steeds de weerstand onder onze inwoners op het moment dat we het hebben over plaatsen van zonneparken en windmolens. 'Not in my backyard' is het devies. Het aantal ingekomen zienswijzen, veelal ook ontzettend uitgebreid op de verschillende projecten, is nu al reden tot zorg. Voor veel inwoners kwam de publicatie van de zoekgebieden heel rauw op hun dak vallen. We begrijpen dat de zoekgebieden een eerste stap zijn en dat daarna pas gepeild kan worden wat er mogelijk is. Gezien de beperkte capaciteit op het net lijkt het ons ook niet dat zo'n zonnepark er op korte termijn zou kunnen komen te staan. Wellicht dat de wethouder ook nog in kan gaan op de verwachtingen rondom die netcapaciteit. Verder lijkt het ons

goed om zorgvuldig aan de zienswijze tegemoet te komen en de verwachtingen goed toe te lichten. Niet alleen een tijdspad, maar ook een visualisatie van hoe een zonnepark eruit zal komen te zien. Verder wordt er gesproken over het begeleiden van kleinschalige coöperatieve zonneparken. Kan de wethouder misschien toelichten welke begeleiding hierbij wordt geboden? Worden de coöperaties bijvoorbeeld ook voorzien van technische expertise? Dan voorzitter, daarbovenop komt ook nog eens de RES, waar Groningen als provincie ontzettend hoge ambities heeft gesteld en een stopcontact van Nederland wil worden. Terwijl we zelf al de nodige moeite hebben met het plaatsen van onze eigen gemeentelijke ambities, doet de provincie daar een behoorlijke schep bovenop. Ook hierin zijn we inmiddels een eind verder sinds de laatste bespreking en we zijn dan ook erg benieuwd of de wethouder toe kan lichten of de huidige stand van zaken van de RES ook gevolgen gaat hebben voor de eigen doelstelling van Groningen om 500 MW aan zonne-energie te creëren. Komt daar ook nog een opgave bovenop of wordt er dan zometeen toch meer van andere Groningse gemeenten verwacht? Dank u wel.

00:44:14

Voorzitter: Dank u wel, mijnheer Mellies. De heer Lo-A-Njoe namens D66.

00:44:22

De heer Lo-A-Njoe: Dank u wel, Voorzitter. Ik sluit me, wat betreft de opmerkingen over de prioriteit van besparen en goede isolatie, aan bij de partijen die dat al hebben opgemerkt. Wat je bespaart hoeft je immers niet op te wekken. We beseffen ons maar al te goed hoe belangrijk de energietransitie is en ondersteunen de ambities in het klimaatakkoord en die van het college op dit punt. Tegelijkertijd zijn er daarbij ook andere waarden die wij minstens even belangrijk vinden, namelijk daadwerkelijke participatie van onze inwoners, de mogelijkheid om mee te profiteren in het bijzonder voor omwonenden en bescherming van landschappelijke waarde. Een zorgvuldig participatieproces is wat ons betreft voorwaarde om succesvol te kunnen komen tot een gewenste energietransitie. Het draagvlak voor energietransitie is essentieel om onze klimaatdoelen te halen, want zonder dat draagvlak kan het jaren gaan duren voordat die doelen behaald kunnen worden en dat is dus niet verstandig. Uit onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau bleek afgelopen jaar nota bene dat 73 procent van alle Groningers graag betrokken wil worden bij duurzame energie-initiatieven in hun directe omgeving. Laten we die kracht en energie dus ook gebruiken. Gezien de massale stroom aan bezwaren van bewoners in onze landelijke gebieden, gaat dit wat ons betreft nog niet goed genoeg. Bovendien zien we dat er bij diverse landschapsorganisaties relevante kennis aanwezig is. We zien graag dat lokale kennis benut wordt door het college. Betrek daarom dit soort organisaties bij de planvorming en vooral bij de vraag hoe het wel kan met behoud van de zojuist genoemde waarden. Wat betreft het warmtenet. We hebben ons eerder ook kritisch uitgesproken over de uitbreiding van het warmtenet, vanwege te hoge kosten voor sommige bewoners en de vraag in welke mate de warmte nu daadwerkelijk duurzaam wordt opgewekt. Gelukkig heeft het college de toezegging gedaan dat de uitbreiding pas gebeurt, nadat we de bronnenstrategie hebben vastgesteld en daar komen we nog over te spreken. De afgesproken volgorde blijft in ieder geval wat ons betreft: eerst de basis op orde, namelijk beschikbaarheid van 100 procent duurzame bronnen en betaalbare energie en pas daarna de uitbreiding van het warmtenet. Wat betreft de zon. We zien nu in Haren en Ten Boer enorme weerstand ontstaan in reactie

op het Beleidskader Zonneparken dat we nog gaan bespreken, maar aangezien zon ook onderdeel uitmaakt van wat we vandaag bespreken toch alvast de vraag, hoe het college deze massale weerstand en bezwaren beoordeelt? We vragen het college om alsnog te zorgen voor voldoende lokaal draagvlak en participatie van de inwoners in Haren en Ten Boer. We denken daarbij overigens niet dat een webinar, wat goed is dat we dat doen, voldoende zou zijn. Daarom de vraag: is het college van plan om op korte termijn met lokale landschaps- en bewonersorganisaties in gesprek te gaan? Wat betreft de gemeentelijke exploitatiemaatschappij voor duurzame energie. We zijn van mening dat in het onderzoek ook andere opties met inwonersparticipatie verkend zouden moeten worden en niet alleen de gemeentelijke exploitatiemaatschappij. Graag horen we of het college bereid is om ook andere opties mee te nemen in dat onderzoek. Tenslotte, de besluitvorming over de RES verloopt moeizaam. Slechts zes van de twaalf gemeenten stemden voor. Kan het college toezeggen dat de aanpassingen die mogelijk nodig zijn om de andere zes gemeenten over de streep te trekken, niet gaan leiden tot een nog grotere energie-opgave voor de gemeente Groningen? Wij denken dat die bijdrage goed is zoals hij is. We zijn het overigens niet eens, ik weet niet of de heer Boter dat suggereerde, dat onze energie-opwekking alleen maar in de Ommelanden moet gebeuren. Het is echter ook zo dat er maar beperkte ruimte is. Dank u wel.

00:47:33

Voorzitter: Dank u wel. Heeft u een vraag, meneer Rebergen?

00:47:38

De heer Rebergen: Ja, ik heb inderdaad een vraag. Het gaat wel over het begin van de woordvoering van de heer Lo-A-Njoe. Het gaat over de opmerking dat hij zich aansluit bij de opmerkingen die gemaakt zijn over energiebesparende maatregelen. Wij hechten daar natuurlijk ook belang aan, alleen vraag ik me af wat er dan gemist wordt in het huidige stuk? Onder het kopje Energieaanpak staat heel veel over maatregelen voor particulieren. Onder het kopje Bedrijven staat een heleboel beschreven over de aanpak bij bedrijven. Wat wordt er dan in dit stuk nu gemist?

00:48:17

Voorzitter: De heer Lo-A-Njoe.

00:48:18

De heer Lo-A-Njoe: Dank u wel, Voorzitter. Dat wordt niet zozeer gemist, maar we willen wel nog even markeren dat het daar wel mee begint. Wat we niet verbruiken hoeven we ook niet te besparen.

00:48:44

Voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Nieuwenhout namens GroenLinks.

00:48:53

Mevrouw Nieuwenhout: Het Meerjarenprogramma Energie geeft aanleiding tot zo ontzettend veel dingen die allemaal besproken kunnen worden en we kijken er ontzettend naar uit om het komende jaar al die discussies te voeren in de raad. Het is ook heel belangrijk, denk ik, dat die discussies in alle nuance plaatsvinden en niet alleen maar in de media. Voorlopig zou ik in ieder geval willen inzoomen op drie dingen die voor mij eruit sprongen in dit meerjarenprogramma. Ten eerste wat een heel belangrijk stuk dit jaar gaat

worden is het warmtetransitieplan. Wij vinden het heel belangrijk dat dit plan gemaakt wordt mét de inwoners. Niet alleen voor de inwoners dat ze een mooi rapportje krijgen, maar echt in overleg met de mensen zelf. Dat is heel belangrijk voor het draagvlak, maar ook om gewoon allerlei nuances die in de buurten leven een plekje te geven, dus dat willen we graag aan de wethouder vragen. Natuurlijk is goede communicatie daarbij ook essentieel. Wat ook belangrijk is hier, is dat voorlopig de gemeente heel veel waarde heeft gehecht aan hybride, als een soort van tussencategorie/ restcategorie. Het wordt voor ons tijd om hybride wat concreter te maken. Wat betekent het nu, als jouw cv-ketel kapot gaat en je woont in een hybride wijk? Voor de ene wijk zal dat zijn dat het nog een paar jaar duurt voordat een warmtenet wordt aangelegd en in de andere wijk zal het misschien iets heel anders zijn. Voor ons is het belangrijk dat het voor de inwoners echt duidelijk is, wat daar nu mee bedoeld wordt in hun geval. Verder is het ook belangrijk dat het warmtetransitieplan aandacht besteedt aan de betaalbaarheid en dat is ook direct een mooi bruggetje naar mijn tweede punt. De betaalbaarheid van de energietransitie is al goed besproken hier in de commissie. We willen beginnen met een compliment voor het college dat er zo veel fondsen worden binnengehaald vanuit het landelijke en de Europese Unie. We zijn ook heel erg benieuwd naar de uitwerking van het amendement van Groningen en Zaanstad dat het Rijk er wel echt voor zorgt dat er genoeg geld is om die RES in werkelijkheid te brengen. Volgens de PVV is het een kwestie van een hele dure hobby, maar ik zie het ook vooral als aanloopkosten om de energietransitie goed op gang te brengen en er is echt veel geld nodig om de energietransitie de vaart te geven die nodig is om op tijd de transitie naar een CO2-arm energiesysteem te maken. Het moet dus echter voor de mensen zelf, de inwoners, wel betaalbaar zijn allemaal. Het derde punt wat ik wilde maken, dat gaat over zon. Ik ga nu niet in op de hele discussie over het beleidskader zonne-energie, want ik denk dat we daar in een afzonderlijke discussie nog heel veel over moeten gaan praten. Wat ik wel de wethouder wil vragen is: kan de wethouder toezeggen dat het initiatief van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties om nu de eigenaren van industriële gebouwen te verplichten om zonnepanelen op hun dak toe te laten dat zou per 1 januari 2022 mogelijk zijn en wat ons betreft gaat het dus hartstikke langzaam op bedrijfsdaken. We zouden graag zien dat de gemeente daar dus wat meer vaart achter zet. Kan de wethouder toezeggen met een actieplan te komen om op 1 januari 2022 hier ook echt mee van start te gaan? Dat we niet dan nog een keertje moeten gaan kijken hoe het allemaal zou kunnen. Daar zou ik graag mee willen afspraken afsluiten: het is namelijk superbelangrijk dat we als gemeente de prioriteiten op orde hebben. Zoals al gezegd werd, het is hartstikke belangrijk om vaart te maken met zon-op-daken op woningen, heel belangrijk de bedrijfsdaken, onze scholen en ander gemeentelijk vastgoed en tegelijkertijd ook te kijken naar wat er verder allemaal nodig is. De prioriteiten moeten echter zeker op orde zijn. Kan de wethouder dat toezeggen? Dank u wel.

00:53:25

Voorzitter: U heeft nog twee vragen. De eerste van de heer Brandenburg.

00:53:28

De heer Brandenburg: Dank u, Voorzitter. Dat gaat over dat laatste punt, want het GroenLinks niet snel genoeg met die zonnepanelen op bedrijfsdaken. Wat zou GroenLinks er dan van vinden dat je dat als gemeente zelf aanlegt en exploiteert en misschien dat het

bedrijf dan een deel van die dakhuur of zo compenseert? Is dat ook iets wat GroenLinks wel ziet zitten?

00:53:49

Voorzitter: Mevrouw Nieuwenhout.

00:53:50

Mevrouw Nieuwenhout: Ja, klinkt ons als muziek in de oren.

00:53:52

Voorzitter: De heer Boter nog.

00:53:54

De heer Boter: GroenLinks is een partij die wel houdt van participatie en een goed gesprek dat zeggen ze bij WarmteStad. Is het ook niet heel verstandig – en dan sluit ik me even aan bij de woorden van de heer Lo-A-Njoe van D66 en wat wij vorige week gevraagd hebben – om een goed gesprek te voeren, met name in Haren, voordat we over de zonnepanelen gaan praten? Bent u daar ook voor?

00:54:14

Voorzitter: Mevrouw Nieuwenhout.

00:54:16

Mevrouw Nieuwenhout: Dat lijkt me een heel goed idee. Volgens mij is het nu belangrijk dat de wethouder in gesprek gaat met alle negenhonderd mensen die een inspraakreactie hebben gestuurd. Zonnepanelen is iets waarvan goed overwogen moet worden, waar die nu het beste terecht kunnen komen. Ik denk dat we het daar allemaal wel over eens zijn, dus het lijkt me inderdaad heel belangrijk dat daar nu het gesprek over gevoerd gaat worden.

00:54:42

Voorzitter: Dank u wel. Ik zag de wethouder inderdaad instemmend knikken. Wie mag ik nu het woord geven? De heer Bosch namens Student en Stad.

00:54:50

De heer Bosch: Ja, dank u wel Voorzitter. De grootste uitdaging van onze tijd; de energietransitie. Het is zo ontzettend belangrijk en essentieel. In Groningen kunnen wij hier aan bijdragen en ook juist in Groningen. Wij hebben de verantwoordelijkheid als grote gemeente en we hebben ook grond om juist projecten op te starten. In de beeldvormende sessie hebben we de huidige stand van zaken mooi uiteengezet gekregen. Ik heb hier drie vragen over. Over het algemeen vind ik dat we als gemeente goed bezig zijn, dus ik wil graag beginnen met complimenten daarvoor te geven. Allereerst op dit moment zit er windenergie in de pijpleiding. Dat komt er hopelijk aan, maar het is nog lang niet genoeg wind om de doelen puur op wind te halen. Over 15 jaar moeten er een hoop meer windmolens staan in de gemeente Groningen, volgens deze doelen. Wat is de strategie van het college om die overige windturbines nog te gaan realiseren? Dat is een vraag aan de wethouder. Dan in de meeste projecten is er een projectontwikkelaar en die ontwikkelt zaken en de gemeente bepaalt de spelregels en verleent vergunningen. De gemeente onderzoekt nu de oprichting van een exploitatiemaatschappij, waarbij er dus geen projectontwikkelaar betrokken zal zijn of tenminste de gemeente is de projectontwikkelaar. Het kan wel moeilijk zijn qua spanningsveld. Er zijn voorbeelden in Nederland waar helaas heel vaak heel erg veel

vertraging op is gelopen, wanneer een gemeente het zelf ging doen. Hoe ziet het college dit en zijn er zaken waar mee we dit kunnen ondervangen, doordat we weten dat het vaak niet goed gaat? Ten derde en tot slot over waterstof. Op dit moment is het in Groningen zo en eigenlijk in heel Nederland dat we nog niet genoeg duurzame energie opwekken en dat het daardoor niet duurzaam is om groene energie om te zetten in waterstof. Je verliest dan namelijk 70 procent en dat kunnen we veel beter direct gebruiken om die groene energie goed te gebruiken. Waterstof kan deel zijn van de oplossing, maar er is eerst veel meer duurzame energie nodig in heel Nederland, in heel Europa, in heel de wereld, voordat dat een grote rol kan en moet gaan spelen. Oproep aan het college om hier op korte termijn in ieder geval niet teveel op in te zetten. Dank u wel.

00:57:14

Voorzitter: Dank u wel, meneer Bosch. De heer Huitenga namens de Stadspartij.

00:57:19

De heer Huitenga: Dank u wel, Voorzitter. Ook de Stadspartij wil zich richten op de energietransitie en het draagvlak dat daarvoor geschapen moet worden. Groningen, zowel de gemeente als de provincie, willen helaas wat ons betreft hier het beste jongetje van de klas zijn met grote ambities in de RES. Grote projecten worden nu met flink tempo doorgevoerd en daardoor is er beperkte aandacht voor de inspraak van omwonenden en overleg met omwonenden, die de plannen daardoor als een bedreiging zien en in verzet komen. De uitvoering moet vanwege de omvang van de projecten in handen komen van externe partijen en zo hebben we als gemeente weer heel weinig grip op de hele situatie en moeten we maar weer hopen op een goede uitkomst. WarmteStad laat zien dat de werkelijkheid vaak weerbarstig is. Er is al vrij weinig landschap in de gemeente, laten we daar zuinig op zijn. De Stadspartij ziet dan ook veel meer in kleinschalige lokale projecten, waar omwonenden meegenomen kunnen worden en zelf aan die plannen kunnen meewerken. Gelukkig zien wij die aanzet terug in de plannen -

00:58:15

Voorzitter: De heer Bosch heeft een vraag voor u.

00:58:18

De heer Bosch: Ja, dank u wel. Met kleinschalige projecten, helaas, gaan we het niet redden. Ziet de Stadspartij dan niets in het behalen van de doelen die wij hebben gesteld?

00:58:30

De heer Huitenga: Wat ons betreft zijn die doelen inderdaad in die zin niet heilig. We gaan weer hele grote doelen stellen en proberen dan daar zo snel mogelijk te komen. Vaak is het beter om kleine stappen te zetten en dan de zaken goed uit te voeren en meteen de mensen erbij te betrekken. Wat dat betreft ben ik het helemaal eens met de SP. Laten we onze burgers vooral niet hiertegen in verzet laten komen, maar zorgen dat de burgers zien wat die energietransitie oplevert en hoe ze daar zelf aan kunnen bijdragen. Op lange termijn zie ik daar veel meer heil in dan ... Ja, dan duurt die energietransitie misschien wel wat langer, maar wat de Stadspartij betreft is dat inderdaad niet heilig. Dan ga ik nu verder met mijn verhaal. We zien dat er inderdaad veel meer ... Zoals het college weet, zijn wij geen voorstander van windmolens op het land, dus wat dat betreft zien we er ook geen plek voor binnen de gemeente. Echter voor zonnepanelen zien we heel veel ruimte. Met name

inderdaad op daken van particulieren in de oude wijken is heel veel ruimte om deze zonnepanelen te plaatsen. Wat ons betreft zou dit een project kunnen worden waar Groningen naam mee maakt, omdat we problemen niet voor ons uitschuiven, maar gaan oplossen. Wat de Stadspartij betreft zou de gemeente burgers concrete hulp moeten bieden bij het aanschaffen en het installeren van zonnepanelen en andere energiebesparende maatregelen. Ook het geven van financiële steun aan particulieren moet worden onderzocht wat ons betreft. Grote plannen roepen vaak verzet op. We hebben allemaal de commotie rond het zonnepark bij Glimmen en Ten Boer gezien. Met kleinere projecten nemen we de bewoners mee in de plannen en kunnen we hulp bieden, waar bewoners geen stappen durven te zetten of de financiële middelen niet hebben om dat te doen. Groningen is al één van de armste gemeenten. Grote plannen dragen ook altijd grote risico's met zich mee. Er is niet veel ruimte meer om onze inwoners nog meer offers te blijven vragen. Dan duurt inderdaad, zoals ik Student en Stad al uitlegde, alles maar wat langer. We moeten de energietransitie goed doen, niet voor de cijfers, maar voor de mensen en de natuur. Dank u wel.

01:00:28

Voorzitter: U heeft nog een vraag van de heer Mellies.

01:00:32

De heer Mellies: Dank u wel. Sorry, ik had de vraag al een tijdje geleden willen stellen, dus het gaat over een eerder deel van het verhaal. De Stadspartij geeft aan dat zij niet veel heil ziet in grote zonneparken. Nu is het zonnepark van Meerstad-Noord de grootste die er is, een behoorlijke omvang. Ik meen 350 megawatt piek, ik hoop dat ik dat goed heb. Begrijp ik het goed dat de Stadspartij binnen de zoekgebieden die nu al vastgesteld zijn, wil gaan zoeken naar locaties voor, – wat zal het zijn? – 40 kleinere zonneparken die dan geplaatst moeten worden? Verwacht de Stadspartij dan dat het draagvlak onder inwoners daarbij wel hoog genoeg zal zijn?

01:01:10

Voorzitter: De heer Huitenga.

01:01:11

De heer Huitenga: Ik heb het niet over kleine zonneparken gehad, want die worden in de plannen ook al genoemd. Ik heb het echt gehad over particulieren en zonnepanelen op daken, zoals de SP ook al eerder uitlegde. Wat de Stadspartij betreft kunnen we ook rustig energie buiten de gemeente zoeken. Het hoeft niet allemaal binnen onze eigen gemeente te worden opgelost, als er maar goede afspraken worden gemaakt waar iedereen beter van wordt.

01:01:35

Voorzitter: Dank u wel. Dan heb ik volgens mij iedereen gehad die het woord zou willen voeren en dan komen we bij de beantwoording van de wethouder aan.

01:01:47

De heer Broeksma: Dank u wel, Voorzitter. Ik loop de partijen langs. Ik zal dat op volgorde doen en soms heeft u vergelijkbare opmerkingen gemaakt dan neem ik dat natuurlijk in één keer mee. Eerst de daken, zegt de ChristenUnie. Zon-op-dak, doe nu eerst de daken en anderen hoor ik zeggen, eerst isoleren en dan de daken. Een deel van de opmerkingen die

uit Haren en Ten Boer komen is ook: kan het niet eerst op het dak en dan pas op het land. U heeft onze routekaarten gezien en isolatie moet ook zorgen voor iets van één derde, 34 procent, van de reductie van de energievraag. Vervolgens hebben we echter alsnog zon-op-dak, zon-op-land en windmolens nodig om dat goed te kunnen realiseren. Als u vraagt, wat is de stand van zaken van zon-op-dak? U krijgt dit jaar een update van ons zon-op-dakbeleid. We lopen wel voor op schema. Er was iemand die vroeg naar zon-op-dak bij bedrijven. Dat is vorig jaar met *92* procent gestegen en ik geloof dat er nu in de hele gemeente iets van 230.000 zonnepanelen op daken zijn. Wij komen daar bij u op terug dit jaar, in samenhang met het andere verhaal. De Partij van de Dieren suggereert ook energieleverende wijken, dus kunnen de wijken die we ontwikkelen ook energie leveren? We zijn bezig met het Making Clity-project daar zijn we onderdeel van met 'positive energy districts', wijken die juist energie opleveren. Niet alleen neutraal dus, maar daar zelfs nog een plus opzetten. Zeker in een wijk als Suikerzijde is energiebeheersing en energiebalans een belangrijk issue. Of dat een energieleverende wijk wordt dat denk ik niet, maar energiezuinig zeker. Het Bouwbesluit eist ook bijna energieneutrale bouwen. BENG; bijna energie-neutraal gebouw dat is onderdeel van het Bouwbesluit, zoals dat nu geldt, dus dat is sowieso aan de orde. Zonnepanelen op daken en misschien zelfs al gevels zijn daar opties. U vraagt de RREW; de regeling reductie energie voor woningen, is die op tijd ingediend? Ja. U gaf ook aan, er zijn heel veel aanvragen ingediend. De uitslag horen we in maart, juist omdat het ministerie ook aangeeft dat er heel veel aanvragen zijn ingediend. Wij waren daar echter op tijd bij. U vraagt ook naar De Wijert. Voor De Wijert hebben we inderdaad een aantal miljoenen gekregen om die wijk aardgasvrij-klaar te maken en een belangrijk element daarvan is isolatie. Aardgas-vrij, terwijl het niet geïsoleerd is, is niet altijd een goede combinatie. Dat neemt ook allemaal tijd, dus dat is niet volgende week klaar. Op het moment dat die isolatie geregeld is dan zouden we van het gas af kunnen en kunnen andere warmtesystemen ervoor zorgen dat daar op een goede manier de douche en het huis warm zijn. De PVV praat over klimaatobsessie. Eén van de raadsleden heeft dezelfde reactie als ik zou hebben: de rampzalige gevolgen. De rampzalige gevolgen zijn ook in onze visie de gevolgen voor het klimaat, als we nu niet ingrijpen. Het is het vastgestelde beleid hier in de gemeente, maar ook landelijk en op alle niveaus, ook op Europese niveaus dat we iets met het klimaat moeten doen. Het Bouwbesluit ziet erop toe. Ik heb het net gezegd, bijna energieneutraal gebouw. Een aansluiting op aardgas mag niet meer in Nederland. Ook andere regelingen zien het belang van het klimaat en dat we iets moeten doen. Wij proberen onze burgers, want daar gaat het natuurlijk allemaal om, mee te nemen in die energietransitie, zodat ook zij op het moment dat de energiebelasting omhoog gaat, aardgas duurder wordt dat er tijdig omgeschakeld is naar andere vormen, duurzame vormen, 'renewable' bronnen van energie.

01:05:53

Voorzitter: De heer Van Kesteren heeft nog een vraag voor u.

01:05:55

De heer Van Kesteren: Voorzitter, ik wou de wethouder vragen wat hij vindt van het feit dat steeds meer mensen, toch ook heel veel burgers en inwoners, niet dat idee hebben wat u nu schetst: dat ze de wereld willen redden en dat ze graag van het gas af willen. Ze willen gewoon een betaalbare energierekening. Bent u de binding met uw achterban en met het gewone gewone volk kwijt? Of hoe zit dat?

01:06:27

Voorzitter: De wethouder.

01:06:28

De heer Broeksma: Ja, die betaalbare energierekening wil iedereen natuurlijk en juist dat is ook een een stap om te zetten naar en ondersteuning bij 'wek uw eigenenergie op' met zonnepanelen op uw eigen dak of participeer in een energiecoöperatie die een zonneparkje aanlegt, waarbij je dan een onderdeel kunt worden. 'Isoleer uw huis' dat is een taak van de eigenaar van de woning, een woningcorporatie of particulieren. Het levert dus ook comfort op, die energietransitie zoals die is, en wij ondersteunen daarbij met het energieloket individuen, bedrijven en buurten. Die energietransitie is een noodzakelijkheid en ik merk dat veel mensen dat ook zien. Zeker mensen in Groningen snappen dat we van het Groningse aardgas af moeten.

01:07:12

Voorzitter: Meneer Van Kesteren voor de laatste vraag.

01:07:14

De heer Van Kesteren: Voorzitter, natuurlijk dat ben ik met de wethouder eens, we moeten van het Gronings gas af. Als echter heel Europa investeert ... Alle landen, alle lidstaten in Europa investeren in gasaansluitingen en schoon aardgas. Waarom blijft u dan toch obsessief vasthouden aan het 'van het gas af'? Kijk, van het Gronings gas af dat wil ik ook.

01:07:37

Voorzitter: Dat had u al gezegd, mijnheer Van Kesteren. De wethouder.

01:07:39

De heer Van Kesteren: Nee, maar er wordt steeds door de wethouder gezegd, van het Gronings gas af en dat is een beetje een verkeerde uitleg, vind ik.

01:07:49

De heer Broeksma: Ik hoef mensen in Groningen niet uit te leggen waarom we van het Gronings aardgas af moeten. Ik wil u nog wel uitleggen, waarom we van het aardgas af moeten. Dat heeft te maken met de hernieuwbaarheid van de energie. Aardgas is een bron van energie die op een gegeven moment eindig is. Het zal een politieke keuze zijn, maar een keuze die het college maakt en waar we natuurlijk ook volledig achter staan, om naar hernieuwbare energie te gaan. Dat betekent dus opwekken met de zon. De zon schijnt gratis, de wind waait gratis. Er zijn allerlei manieren om hernieuwbare energie op een goede manier te krijgen, zodat het 'plunderen' van de aarde, niet meer nodig is. Dat geldt voor aardgas, voor olie en ook voor andere niet-duurzame bronnen. Een aantal partijen vragen naar die gemeentelijk exploitatiemaatschappij. De gemeente Groningen is in de gelukkige omstandigheid dat wij veel hectares in bezit hebben, waarop wij energie-opwek kunnen laten plaatsvinden. Dat geldt voor windenergie en voor zonne-energie, dus er zijn intensieve trajecten om dat met de omwonenden te bespreken hoe dat precies vorm moeten krijgen. Dat betekent dat wij geen externe ontwikkelaars nodig hebben. Dat betekent dat we geen externe banken nodig hebben, waardoor uiteindelijk een deel van de opbrengst, een deel van de winst, wegvloeit uit dit gebied en wegvloeit van onze bewoners. Wij willen dat niet. Wij willen die opbrengst zelf houden, zodat het in een gebiedsfonds of een energietransitiefonds kan komen en in de gemeente terecht komt. Wij zijn zelf in die

gelukkige positie. We zijn dus niet afhankelijk van ontwikkelaars en we kunnen dat zelf ontwikkelen. Als mensen vragen of we dat wel kunnen? Ja, wij huren dan natuurlijk expertise in. Dat doen wij zelf. Voor een groot deel is dat 'proven technology'. We zijn niet het eerste zonnepark of de eerste windmolen die er komt te staan. Ik roep u in herinnering dat Midden-Drenthe onlangs een park van 6,9 hectare zelf heeft ontwikkeld in eigen beheer, dus het is mogelijk en het kan relatief zonder risico of met beperkt risico.

01:10:03

Voorzitter: De heer Boter heeft een vraag.

01:10:05

De heer Boter: Ja, want aan de ene kant hoor ik het college zeggen dat private partijen vooral niet mee moeten doen, omdat ze alleen op winstbejag zijn. Ze kunnen echter ook innovatie leveren. Aan andere kant huren we een heleboel dure private externe deskundigen in om het mogelijk te maken. Dan kan je toch beter gewoon bedrijven inhuren dan zijn de kosten en risico's toch een stuk lager? Dan doe je het samen dat levert altijd meer winst op dan het allemaal alleen doen.

01:10:27

Voorzitter: De wethouder.

01:10:28

De heer Broeksma: Dat laatste is volgens ons niet het geval. We huren die expertise natuurlijk tijdelijk in bij het aanleggen van het park en het onderhoud van het park. Uw wethouder gaat dat niet zelf doen, dus daar huren we mensen voor in die dat kunnen en snappen. De juridische vorm zal een exploitatiemaatschappij zijn. Hoe dat precies vorm krijgt, bij WarmteStad is dat een BV geworden, is voer voor juristen en bedrijfskundigen. Het gaat erom dat die exploitatie van die gronden voor energie-opwek dat dat ten goede komt aan déze gemeenschap en dat het niet het gebied uitvloeit. Er zijn banken, hoe sympathiek die banken ook zijn, die willen investeren in energie-opwek dan vloeit het hier uit het gebied. Wij willen gaan voor maximaal maatschappelijk rendement.

01:11:16

De heer Broeksma: Als het gaat over kleine zonneparken, u heeft ons concept zonbeleidskader gelezen. We denken dat kleine parken goed kan door lokale initiatieven, al dan niet met andere partijen daarbij. Om die kennis gedeeltelijk samen op te pakken, maar daar zal in ieder geval minstens de helft eigendom moeten zijn van de burgers of de omgeving. Het warmtetransitieplan daar hebben een aantal partijen vragen over gesteld. We betrekken uiteraard WarmteStad daarbij dat is natuurlijk één van de partijen die warmte levert. De naam en ook dat wat ze doen zegt het al, dus we betrekken hun daar volop bij. GroenLinks vraagt of we het warmtetransitieplan samen met de inwoners kunnen doen. Dat doen we ook, bewonersorganisaties, huurders, wijkaanpak, dus die partijen, mensen en groepen worden daarbij betrokken. Financiën wordt door een aantal partijen naar gevraagd. Met een zekere tevredenheid lukt het ons om subsidies binnen te krijgen vanuit de EU, het Rijk en de provincie. Ik markeer nog wel even dat WarmteStad van ons geen subsidie krijgt. Ik ben zelf persoonlijk betrokken bij het artikel 2-onderzoek, als één van de bestuurders die namens VNG dat bekijkt. Het artikel 2-onderzoek gaat over de Wet financiering van decentrale overheden en dat is een onderzoek naar de middelen die gemeenten nodig

hebben om die energietransitie vorm te geven. Daar zit ik aan tafel om ervoor te zorgen dat de inspanning die de gemeente moet verrichten voldoende gecompenseerd wordt om de gezamenlijke ambitie van Rijk en gemeenten vorm te kunnen geven. De VVD vraagt, moet de energie-opwek nu hier plaatsvinden of kan het ook elders? Gedeeltelijk is het ook elders, want u ziet in de RES dat de neerslag van die 35 terawattuur die landelijk gerealiseerd moet worden is exclusief isolatie en is exclusief wind-op-zee, dus een aantal zaken doen niet mee. We gaan er dus vanuit dat wind-op-zee plaatsvindt en we gaan ervan uit dat isolatie plaatsvindt. Wat ik net al zei, 34 procent, dus grofweg één derde van de energievraag, moet naar beneden. Er is groen gas, bijvoorbeeld van restmateriaal en van snoeiafval, enzovoort. Biomassa is ook door een aantal mensen genoemd. Wij houden ons strikt aan de motie die eerder is ingediend. Ook in ons warmtetransitieplan zult u het woord biomassa terugvinden, maar niet in een positieve zin, omdat we denken dat dat niet de manier is om groen gas te realiseren. U heeft het ook over kernenergie misschien als bron. Ook die kerncentrale komt ergens te staan. Ik weet niet of u daar een plek in de gemeente Groningen voor in gedachten heeft of dat u zegt, die kernenergie dat doen we dan niet in Groningen, maar dat doen we dan elders. Bijvoorbeeld de Eemshaven, ik noem maar een plek. Los van of je kernenergie zou willen, het college kiest daar nadrukkelijk niet voor. Wij vinden dat geen goede oplossing, een slechte oplossing zelfs. U zou kunnen zeggen, dan doen we dat in de ene gemeente en dan ruilen we dat uit met andere dingen. Wij hebben dan dit en een andere gemeente heeft dan die kerncentrale of heeft dan windmolens voor ons. Wij denken dat het belangrijk is, ons aandeel wat wij gebruiken aan energie ook zelf op te wekken, omdat wij er naar streven een CO2-neutrale gemeente te zijn. De energie die wij hier gebruiken, dus ook hier op te wekken. Dat is een ambitieus streven, maar dat is wel waar wij in 2035 willen zijn. Draagvlak is waar de SP aandacht voor vraagt. Dat draagvlak vinden wij natuurlijk ook belangrijk, daarom ... Als het gaat over de opwek – om even de urgentie aan te geven – staan we op de laatste plaats van Europa. Zelfs Malta is ons nu voorbij, als het gaat over het opwekken van energie, dus het draagvlak is belangrijk. We denken dat ook vorm te geven door lokaal eigenaarschap. Ook bij die grote projecten kijken we naar de omgeving. Ook bij de windmolens kijken we naar de omgeving of een gebiedsfonds en lokaal eigenaarschap. Eigenaarschap is niet alleen een financieel vehikel, maar gaat ook over participatie. Financiële vehikels heb je ook op de beurs, maar het gaat over zeggenschap over wat daar gebeurt en mee kunnen denken over hoe dat gaat. Dat draagvlak is dus inderdaad heel belangrijk. U heeft er aandacht voor en vraagt zich af of dat niet weg gaat. U hebt natuurlijk gezien hoeveel reacties er vanuit Haren zijn. Het positieve daarvan is dat het leeft en dat het een belangrijk thema is. Ik zal niet met alle 900 individueel in gesprek kunnen gaan. Morgen is daar een webinar over en we gaan in gesprek met de organisaties die daar achter staan, de dorpsverenigingen, de Stichting Landelijk Gebied en andere partijen. We waren al in gesprek met Groninger Landschap, Natuur en Milieufederatie, de provincie, landschapsarchitecten, enzovoort voor we met het plan naar buiten gingen, maar deze reacties geven wel aan dat het meer leeft dan we misschien gedacht hadden. Daar ben ik ook blij mee. We willen het niet allemaal stiekem doen en we gaan daar in volle openheid en transparantie over in gesprek.

01:16:38

De heer Broeksma: U vraagt meer aandacht voor isolatie van huizen. De eigenaar is daarvoor

verantwoordelijk, de woningcorporatie van de huurders in veel gevallen. We maken daar afspraken over. Die hebben daar ook een positieve insteek en een ambitieus plan voor, maar dat betekent niet dat alle corporatiewoningen allemaal in één keer geïsoleerd zullen zijn. De Wijert is wel een voorbeeld. Ik gaf net aan, we hebben miljoenen gekregen om het daar aardgasvrij ready te maken en dat is waar isolatie een belangrijke rol in speelt. Verder vraagt u naar WarmteStad. We komen binnenkort met u te spreken over WarmteStad in relatie tot de vragen die gesteld zijn in het project van Selwerd, waar WarmteStad nog niet uitgerold is, maar wel al een ketelhuis heeft overgenomen. Eén tarief voor warmte -

01:17:29

Voorzitter: Voordat u verder gaat met de beantwoording van de SP-vragen, heeft de heer Mellies nog een vraag voor u.

01:17:35

De heer Mellies: Dank u wel. Ik hoor de wethouder net ingaan op de isolatie van woningen van huurders en ik ga ervan uit dat u daarbij probeert antwoord te geven op de vragen die ik daarover gesteld heb, namelijk: hoe het plan gaat bijdragen aan het over de streep trekken van de huurders en ook van de particuliere verhuurders om hun huis energiezuiniger te maken? Daar hoorde ik niet echt een antwoord op. Wel dat de optie geboden wordt, maar niet over hoe mensen daarbij gemotiveerd worden.

01:18:05

Voorzitter: De heer Broeksma.

01:18:07

De heer Broeksma: Ja, als het gaat over particuliere verhuurder dat is inderdaad een thema, omdat de verhuurder de kosten voor isolatie zou moeten betalen en de huurder daarvan profiteert met een lagere energierekening. Daar is ... ja, wetgeving. Daar kun je dus nog niet heel veel aan doen om dat op te lossen. Bij woningcorporaties maken we daar wel afspraken over. Dat zijn natuurlijk een beperkt aantal partijen die ook hun sociale opgave serieus nemen. U raakt inderdaad een thema wat landelijk ook een groot thema is en niet eenvoudig op te lossen is.

01:18:45

De heer Broeksma: 100 % vraagt naar energiecoaches. Ja, die zijn er. Daar hebben we ook subsidies voor gekregen en dat doen we via het energieloket en dat loopt. Dat liep natuurlijk wat enthousiaster dan nu in verband met corona, maar het loopt nog steeds. We hebben het project kunnen verlengen tot in de loop van 2021 en die energiecoaches zijn aan het werk. Ook de junior energiecoach is een onderdeel van de initiatieven en we hebben af en toe een advertentie. Dat zijn kinderen die samen met hun ouders kijken hoe dat in huis kan gebeuren, ledlampen of wat dan ook. Het energieloket doet dat zowel op individueel niveau als op buurtniveau. Zij ondersteunen groepen, ook bij energiecoöperaties in wording. Dat was ook een vraag van 100%, de begeleiding van de kleine coöperaties. Ja, dat doen we ook dat bieden we aan via onze loketten en onze ambtenaren. Netcapaciteit, vraagt u nog even naar. Ook weer een belangrijk thema. We zijn doorlopend in gesprek met Enexis en TenneT om in Groningen, rondom Groningen en vooral aan de oostkant van Groningen daar is het grootste probleem, de netcapaciteit op te plussen. Natuurlijk met Fledderbos en met Meerstad-Noord en Lageland moet dat ook. Enexis is daar vol van op de hoogte en

presenteert ook plaatjes, omdat voor elkaar te krijgen. U weet dat we onlangs als aandeelhouders 500 miljoen hebben geleend aan Enexis om hun investeringen te versnellen. Het aandeel van de gemeente Groningen was daarin 6 miljoen, dus wij zijn op alle manieren bezig met Enexis en met TenneT. Wij zijn daar doorlopend mee in gesprek. De RES werd nog naar gevraagd en of de provincie daar nog een schep bovenop doet? De RES is iets anders dan de provincie. Toevallig valt in Groningen de RES-regio samen met de provincie, maar het gaat over tien gemeenten, één provincie en twee waterschappen. Nee, wat in de concept RES staat, dat weet u ook, is een bod van 5,7 terawattuur en dat is de optelling van de ambities van de individuele gemeentes, dus ook onze ambitie. De plannen die verder gebracht worden, die ambities staan in die RES, dus in feite is het een optelsom van de individuele gemeenten. Vanwege de RES is het dus niet zo dat wij meer moeten doen dan wij nu doen en van plan zijn. D66 zegt nog, draagvlak is natuurlijk essentieel. Vandaar ook die lokale initiatieven en die lokale kennis benutten we. We hebben gemerkt in Haren en ook in Ten Boer dat we dat aanvankelijk onvoldoende gedaan hebben, dus daar is nog meer lokale kennis dan we benut hebben. We hebben goed gekeken naar het beleid wat Haren had en ook naar Ten Boer, maar daar wordt anders naar gekeken. Dat gesprek voeren we nu, dus we nemen daar iets meer tijd voor dan we oorspronkelijk gedacht hadden, om daar goede gesprekken te kunnen voeren. Uiteindelijk willen we de juiste beslissing nemen en u in staat stellen de best mogelijke beslissing te nemen. De Groninger energiemaatschappij heb ik ook iets over gezegd. U vraagt naar andere vormen zoals participatie van de omgeving. Participatie is wat ons betreft niet alleen financiële participatie, daar is ook de Amsterdamse beurs voor. Het gaat echter ook over zeggenschap en betrokkenheid, dus ook bij die grote parken, ook in Lageland bij de windmolens, is het mogelijk dat ook de omwonenden financieel kunnen participeren in hun deel van dat park of hun deel van die windmolens. Dan gaat het niet over de tonnen en de miljoenen, maar over de gewone man, de burger, die daar in zou willen investeren en participeren en daarmee ook zeggenschap verwerft. Ik ben er bijna doorheen. De vraag van GroenLinks over het amendement Groningen Zaanstad daar heb ik net iets over gezegd. Daar is dat artikel 2-onderzoek uit naar voren gekomen en het amendement Groningen Zaanstad gaat erom dat de Rijksoverheid ervoor zorgt dat de gemeenten ook de regierol kunnen pakken en dat er iets te regisseren valt, zodat ook andere partijen, zoals woningcorporaties mee kunnen doen met de energietransitie en dat er ook voldoende financiële middelen daarvoor zijn. Zon in relatie tot de bedrijven vraagt u nog naar en of we een actieplan hebben. Ja, in de update van zon-op-dak komen we expliciet terug op de zon-op-bedrijven en ook de wetgeving die aanstaande is krijgt daarin een plek. Wij kunnen eigenlijk niet wachten tot die wet geldig is en dat zal één januari komend jaar zijn, zodat ook die verplichting er komt voor bedrijven, zeker voor nieuwe bedrijven, om zonnepanelen aan te leggen en voor de eigen energie-opwek te zorgen. Dat loopt ook al deels vrijwillig. Er zijn bedrijven die massaal zonnepanelen op hun dak aanleggen. We hebben ook Groningen Werkt Slim die dat begeleidt. Student en Stad vraagt naar windenergie. De strategie voor windenergie is groter dan nu. Er zijn nu twee gebieden gevonden. Het is goed om op het moment dat die windturbines er staan, opnieuw te zoeken naar andere plekken om de ambitie die we hebben voor windenergie in onze gemeente vorm te kunnen geven. Een opmerking over waterstof, zet er niet teveel op in. Dat is een samenvatting van wat u allemaal, met veel meer nuance natuurlijk, gezegd heeft. Waterstof is een energiedrager. Voor wind-op-zee kan het interessant zijn om die

elektriciteit om te zetten in waterstof, zodat je niet elektronen verplaatst in energie, maar moleculen in de vorm van waterstof. Dat kan, gezien het gasnetwerk dat we hier hebben, een interessante optie zijn om bijvoorbeeld het Ruhrgebied te vergroenen. Dat betekent dat de economische rol van waterstof in onze industrie in de Groningse provincie ook een belangrijke motor kan zijn voor de werkgelegenheid nu de aardgaswerkgelegenheid steeds minder wordt. Waterstof speelt dus in de energietransitie een rol, maar ook als economische factor in Groningen. U kent ook de plannen van Holthausen die ook echt banen oplevert voor de Groningse economie in brede zin. Niet per se de stadse economie, maar de Groningse economie, de noordelijke economie van stevigheid voorziet. Tot zover, Voorzitter. Ik heb alles gehad.

01:25:25

Voorzitter: Dat idee heb ik ook. De heer Pechler heeft dat idee ook. De heer Brandenburg nog niet. De heer Brandenburg.

01:25:33

De heer Brandenburg: Voorzitter, ik vind het knap dat de wethouder zoveel woorden kan gebruiken en dan nog niet op de drie vragen van de SP kan antwoorden. Wanneer komt er een strategie voor die mensen die wel een dak hebben, maar niet het geld voor zonnepanelen? Daar is niet op ingegaan. Wanneer komen er dwingende maatregelen om die bedrijven, die 51 procent van ons energieverbruik in de stad voor hun rekening nemen, aan te pakken en energiezuinig te laten worden? Waarom deze volgorde? Ik snap dat het allebei nodig is, maar waarom beginnen we met die parken en niet met daken? Is dat, omdat het makkelijker is? Wil het college snel meters maken? Graag daar ook nog antwoord op.

01:26:19

Voorzitter: De wethouder.

01:26:19

De heer Broeksma: Om met die laatste te beginnen: we doen beiden daken en parken. Het is niet zo dat we zeggen, eerst doen we alle daken en dan ben je zoveel jaar verder en dan pas gaan we naar parken kijken. We weten dat het aantal daken niet voldoende is. Ongeveer één derde van de daken in Groningen zijn geschikt. Dat kan met de constructie te maken hebben, het kan een dak op het noorden zijn, het kan een beschermd dorpsgezicht zijn of een andere reden. Ongeveer één derde van de daken is geschikt en we weten dat dat niet genoeg is. We hebben een totale opgave van 810 megawatt, waarvan 310 op daken en 500 op parken, dus daar hoeft geen volgtijdelijkheid in tijd te zijn.

01:27:00

De heer Brandenburg: Niet in tijd, maar wel in draagvlak, Voorzitter. Mensen snappen niet dat de stad nog niet vol ligt, maar ze wel zo'n zonnepark naast de deur krijgen. Daar moet de wethouder toch ook een beetje oog voor hebben?

01:27:11

De heer Broeksma: Ja, dat snap ik en daarom doen we ook beiden. Ik heb u net gezegd, u vraagt naar een strategie voor particulieren en zonnepanelen. In onze update van zon-op-dak zullen we terugkomen op hoe het loopt met de particuliere zonnepanelen. We lopen daarbij een jaar voor op schema, dus we hebben daar een strategie voor en zullen bij de

update daarop terugkomen. Hetzelfde geldt voor bedrijven en volgens mij heb ik daar net op gereageerd.

01:27:38

De heer Brandenburg: Voorzitter, u begrijpt mijn punt dan kennelijk niet. Ik vraag -

01:27:41

Voorzitter: Meneer Brandenburg, wilt u proberen om dit dan nog één keer heel kort duidelijk te maken?

01:27:48

De heer Brandenburg: Volgens mij kunnen we concluderen dat we met particuliere initiatieven er niet komen en dan vraag ik de wethouder, is er een strategie om dan als gemeente op die panden panelen aan te leggen en die te exploiteren? Daar is overigens een aangenomen motie voor die u nog steeds niet heeft uitgevoerd. Gaat u dat nu doen of niet? Of laat u het echt aan de particulieren over? Dat is de vraag.

01:28:13

Voorzitter: De wethouder.

01:28:14

De heer Broeksma: Die update van zon-op-dak komt dit jaar en daar zullen wij ingaan op het succes of het gebrek aan succes en hoe het gaat met zonnepanelen op daken. Moties voeren we natuurlijk uit. Dan komen we daar op terug. Dat is mijn antwoord nu. In de loop van dit jaar. We proberen dat gelijk te doen met het zonbeleidskader dat zal rond de zomer zijn. Zonbeleidskader op parken, zeg maar.

01:28:42

Voorzitter: Ja.

01:28:45

De heer Broeksma: Tot zover.

01:28:45

Voorzitter: Dank u wel. De heer Brandenburg ziet er semi-tevreden uit. Andere mensen waar nog vragen van zijn blijven liggen? Zijn er dan nog moties die ingediend zouden moeten worden op dit onderdeel? De heer Van Kesteren wellicht?

01:29:02

De heer Van Kesteren: Ja, Voorzitter, ik vraag mij af of dit onderwerp niet sowieso in de gemeenteraadsvergadering aan de orde zou moeten komen, want het is natuurlijk wel een heel belangrijk punt. Ook met grote impact voor onze inwoners, dus ik neig wel naar een motie.

01:29:20

Voorzitter: Ja, het is geen raadsvoorstel, dus in die zin als u een motie indient dan komt er niet weer een groot debat over dit specifieke onderwerp.

01:29:28

De heer Van Kesteren: Nee, Voorzitter, want ik denk ook dat de PVV er toch vrij alleen in staat.

01:29:34

Voorzitter: We hebben vanavond moeten constateren dat dat wel een beetje het geval was.

01:29:41

De heer Van Kesteren: Ja, en helaas een heel groot deel van de inwoners ook, dus ik vraag me af wat wij hier als volksvertegenwoordiger doen.

01:29:50

Voorzitter: Dat is een hele opwekkende gedachte om de avond mee af te sluiten. Er is in ieder geval al een andere motie aangekondigd over het Meerjarenprogramma, dus als er nog meer komen dan gaan we die zien. Dan dank ik jullie allen voor de inbreng en speciale dank voor de techniek vanavond. Fijne avond.